

ÅRSRAPPORT

2013

INNHold

4 Innledning

Rasisme og etnisk diskriminering i Norge – et overblikk

6 Offentlig debatt

#altviharålæreomnorskrasisme

8 Antisemittisme

På tide at alarmen går

10 Islamofobi

Teatime og andre teselskaper

12 Ungdom og inkludering

«Norsk» eller «utlending»?

14 Ungdom og kultur

X-Press it!

18 Ungdom og arbeidsliv

Bærekraftig innovasjon skjer i spenningsfeltet mellom ulikhetene

20 Diskriminering på boligmarkedet
Det norske hus

22 Diskriminering generelt
En daglig utfordring

24 Ekstremisme
Tafatte demonstrasjoner og energiske splittelser

26 Asylpolitikk
Norsk asylpolitikk på tiltalebenken

28 Internasjonalt
Økende ekstremisme

30 Menneskene
Ansatte
Styret

32 Om Antirasistisk Senter

Rune Berglund Steen, leder

Rasisme og etnisk diskriminering i Norge – et overblikk

«GJØR DET SELV»

Noe av det mest slående når man arbeider med rasisme og etnisk diskriminering, er hvor lett den er å stadfeste. Enhver kan faktisk gjøre det helt på egen hånd. Det er bare å sette inn to parallelle boligannonser i en avis hvor man søker etter å leie en leilighet, og signere den ene annonsen med "Ulf og Karin" og den andre med "Ali og Laila". Da vi gjorde dette våren 2013, fikk "Ulf og Karin" dobbelt så mange henvendelser som "Ali og Laila".

"SAERA RASHID" VS. "IDA JOHANNESSEN"

Det er det samme Institutt for samfunnsforskning (ISF) og FAFO oppdaget da de testet det norske arbeidsmarkedet. De sendte inn likeartede søknader signert henholdsvis «Saera Rashid» og «Ida Johannessen». Det statistiske resultatet var at «Saera Rashid» kom inn på 25 prosent færre intervjuer enn «Ida Johannessen». Det absolutte tallet er likevel mer interessant: Det var over 200 arbeidsgivere som tok inn "Ida Johannessen" som derimot ikke tok inn «Saera Rashid» – det vil si 200 arbeidsgivere som ikke ga «Saera Rashid» muligheten fordi hun hadde feil navn. Det er 200 arbeidsteder hvor «Saera Rashid» nektes karrieremuligheter, og hvor det er nærliggende å anta at også andre med annerledes klingende navn vil nektes den samme muligheten.

Det betyr selvsagt ikke at alle disse arbeidsgiverne har rasistiske holdninger – langt fra. Noen vil trolig ha det. For andre handler det mer om at vi alle kan ha en tendens til å ansette mennesker vi tror ligner oss selv. Forskerne gjorde intervjuer med arbeidsgiverne i ettertid, hvor

ingen av dem uttrykte skeptiske holdninger mot søkere med minoritetsbakgrunn. Det ene problemet med «like barn leker best»-tilnærmingen til ansettelse er at uansett hva som er årsaken blir resultatet det samme, nemlig diskriminering. Det andre problemet er hele ideen om at man vet det man trenger å vite om "Saera Rashid" uten engang å ha møtt henne. Det kunne selvsagt godt ha vist seg at "Saera Rashid" var en langt mer sympatisk fremtidig kollega enn den late og ubehøvlede "Ida Johannessen".

Senere undersøkelser fra Institutt for samfunnsforskning har både bekreftet og nyansert bildet: Mens de statistiske forskjellene jevner seg ut for personer med høyere utdanning, vil diskrimineringen være enda mer markant for mannlige ufaglærte arbeidssøkere eksempelvis med pakistansk bakgrunn. En doktorgradsavhandling fra Universitetet i Oslo gir en ytterligere bekreftelse av problemet. Undersøkelsen viser at en søker med mastergrad og afrikansk bakgrunn har hele 70 % mindre sjanse til å få samme jobb enn en søker med mastergrad og etnisk norsk bakgrunn (Idunn Brekke, 2008).

NYTT FAMILIEMEDLEM

Den samme ideen om at vi vet alt vi trenger å vite selv når vi vet omtrent ingenting, ligger i bunnen når 33 prosent av de spurte i en undersøkelse gjennomført av HL-senteret i 2012, var negative til tanken på at en jøde ble giftet inn i familien. 66 prosent var negative til at en muslim ble giftet inn. Det som burde mane til ettertanke er hvor mange som faktisk var komfortable med å besvare spørsmålet. Uten å kjenne "Michael Melchior" eller "Saera Rashid", uten engang å ha møtt dem, hvordan kan man vite hva slags tilskudd de ville være til familien?

UTELIV

Også utestedsdiskriminering er lett å teste. Hver gang Antirasistisk Senter har testet dette, har vi funnet klare tilfeller av diskriminering i de sentrale delene av Oslo, i områdene omkring Karl Johans gate – nettopp det senteret av hovedstaden som virkelig bør være vårt felleseie. En ung mann med dels afrikansk bakgrunn opplevde i løpet av én lørdagskveld i 2012 å bli nektet adgang på fire av de fem stedene hvor de hvite testpersonene slapp inn. Påskuddet for å nekte ham adgang var at han ikke sto på «gjestelisten». Det gjorde selvsagt ikke de hvite testpersonene heller.

Påskuddet om «gjesteliste» viser på forstemmende vis det systematiske i diskrimineringen: Dørvaktene går på jobb med en tom gjesteliste nettopp for å ha et påskudd for å nekte adgang til uønskede personer. I tillegg ble han kalt «sotrør» i køen til det ene utestedet hvor han slapp inn, og det ble lagd apelyder etter ham fra en bil som kjørte forbi i Bogstadveien. Slik kan en kveld på byen fortone seg for en person med mørk hudfarge.

Norge er ikke et rasistisk land, men rasisme finnes, og den innvirker på livsmulighetene som en del mennesker i dette landet har. I tillegg til all statistikken som faktisk finnes, fikk vi høsten 2013 et unikt kildemateriale gjennom twitterstrømmen #norskrasisme, hvor enkeltpersoner redegjorde for sine erfaringer. Det var ikke sjelden snakk om grove forhold. En av erfaringene som innledet tråden var denne, fra medisinstudent Warsan Ismail:

«Et nabopar hadde sendt to schæferhunder etter henne. Hun hadde kommet seg helskinnet gjennom, men ristet og gråt på kjøkkenet #norskrasisme»

Motstand mot rasisme er både arbeid og kamp: Det er det daglige arbeidet for å møte alle de små og store uttrykkene rasisme og fordommer gir seg, og det er kamp for at vi gradvis skal modnes som samfunn og i økende grad bli et likestilt mangfold.

Av Rune Berglund Steen, leder

#altviharålæreomnorskrasisme

#NORSKRASISME

Høsten 2013 brøt #norskrasisme ut. Twitterstrømmen ble en uvanlig adgang for nordmenn med flerkulturell bakgrunn til å lufte sine erfaringer med rasisme og etnisk diskriminering. Strømmen av meldinger må kunne beskrives som så overveldende at den på uvant vis feide innvendingene om at rasisme ikke er et problem i Norge til side. Vi gir ordet til noen av dem:

@MalaWang "Når naboungene ønsket oss velkommen med egg på ruta, og foreldrene trakk på skuldrene og kalte trusselbrevet for guttestreker. #norskrasisme"

@reemjumaily Sto i køen i en butikk da en gammel, norsk mann gikk foran meg og sa «du er utlending, du må gå bakerst».

@LiridonaQaka: Den gangen noen satte fyr på et stort kors midt på plenen på asylmottaket, og kastet en murstein gjennom vinduet vårt.

@MunsayMonaEbrahim I femte klasse gikk medelever forbi meg i gangen og sa, høyt og tydelig, "Her lukter det faenma neger!" #norskrasisme

@HumusFatimus Da læreren i 4. klasse brukte Kevin som satt på bakerste rad som eksempel for å forklare oss hva ordet "neger" betød. #norskrasisme

@AnnetteFischer Har overhørt kvinner kommentere at hun i burka som kom inn på bussen ikke betalte (jo, det gjorde hun) og kom til å sprengte den #norskrasisme

Det er mange grunner til at disse historiene ikke kommer fram oftere. En av grunnene er en norsk offentlighet som for tiden langt på vei synes å ha bestemt seg for at «rasisme» ikke egentlig er et problem i dette landet. En annen grunn er konsekvensene det ofte har når personer med flerkulturell bakgrunn står fram med sine erfaringer. Som rådgiver ved Antirasistisk Senter Thomas Prestø oppsummerte det i Aftenposten i november 2013: «Vi får ofte trusler, vi som stikker våre mørke hoder ut.»

HATET MOT ROMFOLKET

Parallelt med twitterstrømmens opplysning av en mørk del av norsk samfunnsliv, fortsetter de negative fortellingene og utsagnene om utsatte minoritetsgrupper å florere i den offent-

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Lansering av Samisk myteknuser: samiskmyteknuser.no
- Kom nærmere romfolket!, personlige møter med tilreisende roma på Litteraturhuset i Oslo.
- Systematisk forsvar i offentligheten for den såkalte «rasismeparagrafen», straffelovens § 135.
- Forberedelser av kampanje mot hatkriminalitet (lanseres i 2014).
- Deltagelse i den løpende debatten om rasisme, innvandring og inkludering.

lige debatten. Tilreisende rom forblir en av de mest uglesette gruppene, med et betydelig negativt fokus i den alminnelige offentlige debatten som i bloggospfæren går over i hat og hets.

Antirasistisk Senter har hatt fokus på å gi romfolk selv ordet, blant annet i form av et arrangement på Litteraturhuset i august 2013 hvor tilreisende rom åpent delte sine livserfaringer – hvorfor de har kommet hit, hva slags behandling de har møtt og hvilken politikk de tenker er viktig for en bedre situasjon i framtiden. Direkte samtale med menneskene det gjelder gir et ganske annet bilde enn de ofte skandaliserende antagelsene om dem: av savnet etter barna, av nedverdiggelsene i Norge, av den intense opplevelsen av leve med få livsmuligheter. Å bidra til at utsatte grupper selv får ordet, eventuelt grupper som generelt kan ha dårlig tilgang på offentligheten, er et sentralt premiss for mye av Antirasistisk Senter's arbeid.

DYSTOPISE FRAMTIDSKALKYLER

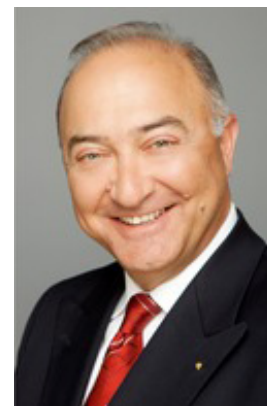
Samtidig har iveren etter negative perspektiver på innvandring og innvandrere vært fram-tredende i offentligheten. Spesielt SSBs dystopiske kalkyler om innvandreres negative bidrag til norsk økonomi har vært noe av en farsott blant de som er kritiske eller fiendtlige (to ellers svært ulike fenomener) til innvandringen generelt. Disse kalkylene står ikke minst sentralt i forslagene fra FrPs bærekraftutvalg i 2013 om dramatiske endringer av norsk asyl- og innvandringspolitikk.

Det er mye å innvende mot kalkylene. Antirasistisk Senter skrev på NRK Ytring 16. oktober 2013:

«Utrekningene tilsier at en ikke-vestlig innvandrer i snitt koster den norske statskassen 4,1 millioner kroner hvis man regner 87 år og to generasjoner frem i tid, fram til år 2100. Dette inkluderer altså usikre beregninger av økonomiske forhold for en masse mennesker som ennå ikke er født – ja, som mange av dem ikke kommer til å bli født på noen tiår.

Det blir det samme som om noen satte seg ned i 1926 og forsøkte å regne seg fram til de finansielle relasjonene mellom stat og innbyggere hvert år til og med 2013. Og mer enn det – at man brukte tallene fra 2013 til å trekke voldsomme konklusjoner om hvilken politikk man burde føre i 1926. Hvor mye ville de hatt rett i 1926, hvor mye ville de tatt feil, både i positiv og negativ retning? De ville ikke engang ha klart å forutsi børskrakket i 1929, langt mindre innvandringen noen tiår senere. Og det spørs om den statistiker er født som er visjonær nok til å drømme opp EU, for ikke å si EØS.»

Antirasistisk arbeid handler noen ganger simpelthen om sindighet, og om å holde hodet kaldt i møte med den krisemaksimeringen som alt for ofte preger debatten.

Ervin Kohn,
fung. nestleder

På tide at alarmen går

HVOR STERKT STÅR ANTISEMITTISMEN I NORGE?

I mai 2012 presenterte Senteret for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-Senteret) den første befolkningsundersøkelsen om antisemittisme i Norge. Kvantitative undersøkelser om holdninger til minoriteter er relativt nytt i Norge, men er blitt gjennomført i mange land som et redskap til å synliggjøre gruppefiendtlige holdninger i befolkningen. Kunnskap om slike holdninger er en forutsetning for å kunne fremme toleranse i et pluralistisk samfunn, skriver HL-senteret i forordet til undersøkelsen. Vi vil si det litt sterkere. Resultatene av undersøkelsen er så alarmerende at man må gjøre noe på bred front.

21,3 prosent av de 1500 som besvarte Holocaustsenterets undersøkelse, sa seg helt eller delvis enig med påstanden om at «Jøder har altfor stor innflytelse på verdens økonomi». 19,8 prosent var helt eller delvis enige i at «Verdens jøder arbeider i det skjulte for å fremme jødiske interesser». 13 prosent var helt eller delvis enige i at jøder selv har skylden for forfølgelsene de blir utsatt for. De gamle konspirasjonsteoriene har fått nye ambassadører. De gamle stereotypene har fått nye troende.

PROBLEMETS ART

Antisemittismen er farlig. Dersom de antisemittiske konspirasjonsteoriene og stereotypene om jøder får feste seg, er veien kortere til å tro på tilsvarende om andre grupper. Antisemittismen sykelliggjør oss alle og sykelliggjør vårt samfunn. Derfor må vi bekjempe og forebygge. Ikke fordi det er synd på jødene og heller eller bare fordi jøder blir diskriminert. Det spesielle med antisemittismen er at den antagelig ikke vil forsvinne selv om jødene ble borte. Det spesielle med antisemittismen er at den ikke krever jødisk tilstedeværelse.

Dersom man først tror på konspirasjonen om jødisk verdensherredømme, er veien ikke lang til å tro på Eurabia-teoriene. Dersom man tror at 13 millioner jøder planlegger å overta verden, hvor lett er det ikke å tro på at 1,2 milliarder muslimer kan overta Europa? Antisemittismen er et barometer på hvor vondt vi som samfunn har i holdningene våre. Vi vet hvor galt det kan gå. Europa har allerede gjennomlevd et totalt sivilisatorisk sammenbrudd i vår tid.

Antirasistisk Senter har sett faresignalene og har tatt opp hansken. Vi har tatt utfordringen. Det er ikke en liten oppgave. Vi har tatt fatt på oppgaven med å snakke om fenomenet med ungdommen. Vi formidler kunnskap. Vi sier fra i offentligheten når vi ser småtrollene stikke hodene opp. Vi tar debatten når vi blir utfordret av kunnskapsløshet, vonde holdninger eller formidling av antisemittiske mentale bilder man har i hodet sitt, men som man ikke selv er bevisst er antisemittiske.

ANMELDELSER ETTER STRAFFELOVENS § 135 A

Høsten 2013 anmeldte vi også to nettsider for brudd på Straffelovens § 135 a, forbudet mot hatefulle ytringer, henholdsvis «Internettets mørkeste krok» og «Jødenes hender». Antirasistisk Senter har en høy terskel for å gå til slike anmeldelser. Når vi anmeldte disse nettstedene, var det fordi de falbød et antisemittisk og rasistisk budskap som var både ekstremt og skremmende. Jøder ble blant annet omtalt som "Satans barn" som skal "utryddes". Det ble skrevet om fremtidig "nedslakting" av jødiske barn. Hatretorikken pågikk side opp og side ned i artikkel etter artikkel.

Risikoen med slike nettsider er ikke at de vil overbevise mange. Risikoen er at de vil overbevise noen få. Det primære problemet med nettsteder som dette er at de er møteplasser for noen av de mest ekstreme haterne, og møteplasser er yngleplasser. Vi oppfattet begge sidene som klare brudd på Straffelovens § 135 a, og kommer til å følge opp anmeldelsene i 2014.

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Etablering av et nytt samarbeid, sammen med Det Mosaiske Trossamfund og Ungdom mot rasisme, om markeringer av Krystallnatten i Oslo. Oppstart var 9. november 2013, på 75-årsjubileet for Krystallnatten, med fagseminar fulgt av fakkeltog mellom noen av de såkalte «snublesteinene» i Oslo.
- Et seminar for ungdom om antisemittisme, islamofobi og rasisme.
- Anmeldelse av to nettsider med sterkt antisemittisk innhold for brudd på straffelovens § 135 a.
- Klage mot Dagbladet til PFU for en karikatur vi mener var antisemittisk (såkalt "blood libel", ofring av barn).
- Løpende bidrag til medias dekning av problemet.

Vivian Sørensen,
seniorrådgiver

Teatime og andre teselskaper

ISLAMOFOBIENS TIDSALDER

Innholdet i mye av den offentlige innvandringsdebatten, spesielt etter 11. september 2001 og stadig etter 22. juli 2011, disse to dystre tidsmarkørene i vår nære fortid, har dreid fra tradisjonell rasisme til det som kan betegnes som «islamofobi». Også det offentlige rom har i 2013 vært preget av denne tendensen, i uttrykksformer fra de stadige spekulasjonene om en angivelig pågående «snikislamisering» og offentlighetens generelle overfokus på nær sagt alt som har med muslimer å gjøre, til de mer vulgære formene, som et avkappet grisehode på trappa til en moské i Oslo.

Generelt er nordmenn mer positivt innstilt til innvandrere nå enn de var for ti år siden (SSB «Holdninger til innvandrere og til mottak av flyktninger» 2004-2013). Likevel var det flere i 2013 enn i 2012 som var mer negativt innstilt til innvandrere generelt, og flere enn før som uttrykker frykt for muslimer (islamofobi). Selve begrepet "islamofobi" er svært omstridt, men betydningen kan fra 1990-tallet i korthet sies å være ubegrunnet engstelse for muslimene iblant oss. Cora Alexa Døving, forsker ved Senter for studier på Holocaust og livssynsminoriteter, sier: «Som ideologi er islamofobi formede meningssystemer og derfor ikke noen fobi i ordets tradisjonelle betydning: islamofobi produserer "kunnskap" om islam hvis hensikt er å spre fobi/frykt.»

INTERNASJONALT

Trenden med økt islamofobi er selvsagt ikke spesiell for Norge. Også i det øvrige Europa og Nord-Amerika ser man en økning i negative holdninger til islam, noe blant annet tall fra Pew

Research Centre viser («Pew Global Attitudes Project», september 2008). Det er også interessant å se at det er et statistisk sammenfall mellom islamofobe og antisemittiske holdninger, både i Norge og Europa (HL-senteret, jf. ovenfor, og Pew Research Center, 2008). Pew Research Center viser at hvis det er mye av det ene i et land, er det normalt også mye av det andre. Det er også et statistisk sammenfall med tanke på alder og samfunnssegment.

SYRIA-FARERNE

Gjennom 2013 har det vært et svært sterkt fokus på trusselen fra ekstreme islamister, spesielt fordi det har kommet fram i nyhetsbildet at unge muslimer har blitt rekruttert for å delta i borgerkrigen i Syria. Det er ingen tvil om at det er behov for å følge med på personer som dette, blant annet med tanke på hva de kan foreta seg ved retur til Norge. Også Antirasistisk Senter følger med på islamske ekstremister som del av vår løpende kartlegging av ekstreme miljøer. Samtidig er det grunn til bekymring for at den massive dekningen, og de stadige avisforsidene om den trusselen dette kan komme til å utgjøre, bidrar til å underbygge de islamofobe strømningene som allerede finnes i det norske samfunnet.

TEA TIME

Antirasistisk Senter har gjennom flere år jobbet spesielt mot trenden med økt islamofobi gjennom holdningsskapende arbeid. Flere tiltak innenfor ulike områder har blitt satt i gang i dette arbeidet, ikke minst den landsdekkende kampanjen Tea Time, som Antirasistisk Senter ble tildelt gjennom ordningen «Reklame for alvor». Det siste offisielle teselskapet gjennom Tea Time-kampanjen ble avholdt på Litteraturhuset i Oslo i juni i 2013, med H.K.H. Kronprinsen som gjest. Tidligere har også H.M. Dronningen og H.K.H. Kronprinsessen gjestet kampanjen, i tillegg til en rekke politikere, samfunnsstøtter og offentlige personer – og selvfølgelig alle andre ikke-muslimer som hele tiden har vært målgruppen for kampanjen. Vi var spesielt takknemlige for at H.M. Kongen omtalte kampanjen i sin nyttårstale i 2011. Etter terrorangrepene 22. juli fikk kampanjen økonomisk støtte fra regjeringen.

Da startskuddet for Tea Time gikk på TV i 2011, skulle kampanjen vare en uke. Interessen har imidlertid vært enorm, og pågangen så stor, at Tea Time holdt seg gående i nærmere tre år. I løpet av denne tiden har det blitt avholdt mer enn 3500 teselskaper i direkte regi av kampanjen, og en uant mengde har blitt avholdt utenfor.

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Avrunding av Tea Time-kampanjen i juni, en kampanje som blant annet tilrettela for mer enn 3500 teselskap landet over.
- Utarbeidelse av dokumentar om Tea Time, vist på NRK.
- Løpende deltagelse i den offentlige debatten om norske muslimer.

Anne Gerd Grimsby Haarr, fung. leder Agenda X, og Thomas I. M. Prestø, rådgiver ungdomsarbeid og opplevd rasisme

«Norsk» eller «utlending»?

EKSKLUDERENDE DEBATT

Antirasistisk Senter's ungdomsavdeling Agenda X driver et bredt arbeid rettet mot flerkulturell ungdom. En vesentlig del av bakgrunnen for vårt fokus på denne gruppen er det enkle og triste faktum at flerkulturell ungdom som vokser opp i Oslo vil kunne oppleve diskriminering på stort sett alle samfunnsområder: skole, uteliv, arbeidsliv og etter hvert boligmarked.

I tillegg er det mange som opplever den offentlige debatten som stigmatiserende og ekskluderende. Alt for mange ser seg mistenkeliggjort. Eksempelvis den såkalte «barneransaken» har medført at mange ungdommer opplever en grov og vond mistro fra fremmede. Som en 17 år gammel gutt vi kjenner uttalte til Aftenposten: "Mange krysser gata når de ser meg (Aftenposten, 22. november 2013.)

Konsekvensen er dessverre at en del av minoritetsungdommene som vi kjenner gjennom aktivitetstilbudet på Antirasistisk Senter, ikke opplever seg som "norske", men som "utlendinger", selv om de er født og oppvokst her. Alle bør selv kunne definere sin egen identitet. At så mange opplever at de skyves bort fra det norske fellesskapet under oppveksten, gir grunn til bekymring.

AGENDA X

Vi opplever at ungdommen i stor grad er realitetsorienterte og klar over hvor de møter rasisme og diskriminering, og hvor de selv har manglende nettverk og erfaring. Agenda X sine aktiviteter prøver å virke styrkende og kompensere for dette. Ungdommene søker seg til aktiviteter som evner å kombinere moro med kunnskapsbygging. Særlig aktiviteter som tar utgangspunkt i ungdommenes egne interesser, evner, identitet og kulturelle uttrykk er populære.

Vi ser gjennom vårt arbeid hvordan ungdommen har blitt mestre på å møte sine unike utfordringer. Disse møter de ofte ved hjelp av sine unike styrker. Gjennom kreativ utfoldelse som musikk, rap, dans, og skuespill terper de på sosiale ferdigheter og bygger seg opp ett positivt rykte som gir dem tilgang på utesteder og andre sosiale arena. Det er en aktiv ungdom som ikke bare evner å bidra til å aktivisere seg selv og andre, men som evner å velge blant en rekke aktiviteter utfra i hvilken grad de anser dem som compatible med deres fremtidsambisjoner.

«BARNERANSAKEN»

I forbindelse med den såkalte «barneransaken» i november 2013 ble det klart at det skulle lagges en stor rettsak hvor 19 ungdommer ble stilt for retten samtidig. Det var i utgangspunktet ingen grunn til at ungdommene skulle stilles i samme sak. Vi har reagert på flere av sidene ved denne saksgangen, hvor unge mennesker ble trukket gjennom et retts- og mediekjør uten spesielt mye oppfølging. Vi oppfatter det som bekymringsverdig hvordan ungdommenes rettssikkerhet har blitt ivaretatt i denne saken.

FORHOLD TIL POLITIET

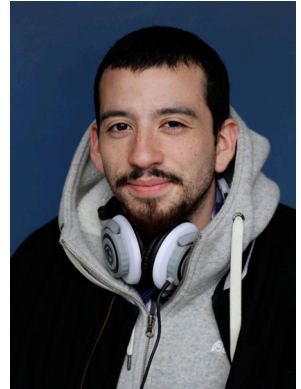
Det er dessverre slik at flerkulturelle ungdommer og politiet ikke alltid har en positiv kontaktflate. Mest bekymringsverdig er det faktisk at ungdommene ikke automatisk tenker på politiet når de blir utsatt for kriminalitet. Slik kan vi ikke leve med at det er. Debatten rundt #Norskrasisme fikk ikke minst fram at svært mange i Norge har opplevd rasisme på kroppen på måter som kvalifiserer seg som hatvold og hatefulle ytringer. Disse er straffbare handlinger og ungdommene opplever dem som opprørende, og tidvis skremmende.

Agenda X og Politihøgskolen samarbeider derfor tett for å bedre tilliten mellom flerkulturell ungdom og politiet. Gjennom rollespill og diskusjon bygges en positiv kontaktflate, samt at ungdommene sammen med politistudentene får spilt ut scenarier som reflekterer begge siders hverdag. Dette skaper bedre forståelse og bedre kommunikasjon. Minoritetsungdom og politi er begge avhengige av hverandre for å bygge ett trygt og godt samfunn for alle.

Agenda X har en tro på at folk kjenner seg selv, sine utfordringer og løsningene til dem best selv. Vi gjør minst mulig på vegne av ungdommene, men er snarere en støttespiller og en fasilitator når det gjelder ungdommenes identitetsutvikling, ferdighets- og nettverksbygging. Vi søker å finne de gode løsningene og å bistå med å overføre og videreformidle disse. Vi foreslår løsninger og gir kreativiteten spillerom.

AGENDA X: SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- I 2013 har Agenda X hatt rundt 3000 deltagere i våre aktiviteter.
- Vi har blant annet hatt følgende aktiviteter: sommerleir, Åpent Hus/Åpen Scene, studioopplæring i Studio Tell X, kreative workshops (om blant annet tekst, rap, poesi, dans, film og foto), jente- og guttegruppe (X-ist og Malcolm X), opplæring av unge ledere, og fagseminar om rasisme, musikkbransjen og konflikt-håndtering.
- Særlig viktig er regelmessige rollespill for politistudenter.
- Før Stortingsvalget gjennomførte Agenda X «Stem og bestem»-kampanjen, som har som mål å øke valgdeltagelsen blant ungdom, med blant annet nettsiden www.norgeerperfekt.no, kortfilm om stemmerettens historie, skoledebatt og verksted om skriving og engasjement.

Felipe Orellana,
prosjektkoordinator,
Agenda X

X-Press it!

KREATIVE UTFORDRINGER

Ungdommene på Agenda X er veldig flinke til å være kreative og veldig flinke til å ta utfordringer på strak arm. Utfordringer vil alltid dukke opp, men dette er bra, for utfordringer holder oss spisset og alltid på vakt for det uventede. Og som man sier: et nytt år betyr bare nye utfordringer!

Året 2014 på Agenda X startet allerede i november 2013, da vi dro på hyttetur for å ha vårt faste høstseminar, hvor vi planlegger aktiviteter, tema og prosjekter for neste år. Her ble det bestemt at tema for 2014 skulle være Frihet! Et sterkt ord, som kan omhandle ganske mye. Et ord som ungdommer har mange tanker om.

X-PRESS IT!

Det er ikke bare Oslo-ungdommer som er faste brukere av våre aktiviteter, vi møter også en del ungdommer fra Akershus som kommer innom for å bli kjent med oss og for å delta på workshops vi holder. Etter å ha startet et samarbeid med Akershus tidligere i 2013, syntes vi at det hadde vært kult å reise ut i Akershus for å kunne tilby skoleungdommer et opplegg som var skreddersydd og laget av ansatte på Agenda X i samarbeid med slampøet (dobbel norgesmester!) Taro Vestøl Cooper.

Dette prosjektet hadde som mål å ende som en liten revyforestilling på siste skoledag for elevene. Alt forgikk i skoletiden til Skedsmo videregående, samt noen helger på Agenda X. Vi hadde skrivekurs for ungdommene, de fikk lære forskjellige sceneteknikker, vi skrev manus til revy, sketsjene ble formet av elever og stemningen var utrolig bra på hver øving!

Siden elever forsvant på ferie like før forestillingsdagen, bestemte vi oss for å flytte datoen for forestillingen til høsten. Vi setter opp Agenda X-revyen i november/desember og vil involvere elevene så de skal være en del av denne forestillingen, sånn at vi kan få vist frem hva vi har jobbet med i flere måneder. Vi gleder oss!!

SYNSVINKLER

Det er mange meninger og ulike synspunkter blant mange av ungdommene som besøker oss på Agenda X. Det hender også at ungdommene er enige om visse ting! Dette syns vi er kjempefint!

Det pleier som oftest å komme mye bra når ungdommene slår sammen sine krefter for et felles mål. I år har flere av våre ungdommer gått sammen for å starte et fotoprojekt, som bygger på et bilde som henger i Antirasistisk Senter sine lokaler. Et bilde tatt av Ulrik Imtiaz Rolfsen, hvor han samlet minoritetsungdommer og ungdommer fra det nynazistiske miljøet.

Oppsettet til bildet er identisk med Leonardo da Vinci sitt kjente maleri "Den siste nattverd". Ungdommene ønsket å bygge på ideen til Ulrik, hvor de får frem ulikhetene og likhetene til forskjellige grupperinger og miljøer i byen. Oppsettet til alle bildene vil være det samme, men hvert bilde vil ha et eget tema. Prosjektet vil ende som en utstilling og en bildebok-utgivelse. Dette prosjektet tar for seg temaer som ungdommer syns det er viktig å snakke om, temaer som beskriver byen deres og temaer som ungdommer mener burde belyses. Prosjektet er nær mållinjen og snart er bildene å finne i en utstilling og bokhandel nær deg!

SCENEN ER ÅPEN FOR ALLE!

En annen ting som er en fellesnevner for ungdommer som er faste brukere hos oss, er deres kjærlighet til musikk og sjangeren hip hop. Etter å ha oppgradert utstyret og musikklokalene våre, var vi nødt til å gi ungdommene en stabil scene hvor de kunne øve seg på å stå på scenen samtidig som de kunne få tilbakemeldinger fra publikum. Et ordentlig lavterskeltilbud som kan gjøre en stor forskjell hos ungdommer som har som mål å drive med musikk.

Et av de nyeste aktivitetene vi har hos Agenda X, er det jevnlig tilbudet Åpen Scene. Her kan hvem som helst komme og øve seg på å stå på scenen og få tilbakemeldinger. De kan fremføre egne låter, coverlåter eller rett og slett dra en freestyle! Dette er et veldig populært tilbud som har vokst veldig på kort tid! Mange talentfulle artister har endelig fått en plattform hvor de kan få utvikle sine kreative sider. Et tilbud vi ser kan utvikle seg til noe veldig stort blant unge artister. Velkommen skal alle være!

Mona Mauseth Evensen, leder, og Karen Aarhus, rådgiver, JobbX

Bærekraftig innovasjon skjer i spenningsfeltet mellom ulikhetene

SKJULT KOMPETANSE

Mange arbeidssøkere sitter på kompetanse som aldri kommer frem i søknadsprosessen. Dette gjelder ikke minst for arbeidssøkere med flyktning- og innvandringsbakgrunn, som kan ha livs-, utdannings- og arbeidsløp som skiller seg fra det som er vanlig i Norge. Det er snakk om kompetanse og ressurser som det er svært viktig å synliggjøre. Dette er fokuset for JobbX, Antirasistisk Senters karrieresenter for ungdom.

Mangfold i arbeidslivet debatteres med jevne mellomrom i media. Enkelt personer portretteres, kvotering diskuteres og løsningsforslag fra ulike bedrifter presenteres. Men påvirker mangfoldsdebatten arbeidsgiverne når de ansetter nye medarbeidere?

BETYDNINGEN AV NETTVERK

Det antas at 70 % av jobbene i Norge går gjennom nettverk. Videre viser forskning at personer med utenlandsk klingende navn nedprioriteres i formelle jobbsøkningsprosesser og at en afrikaner med mastergrad har i langt mindre grad en studierelevant jobb. Dette vitner om at mange arbeidsgivere navigerer utenom tilgjengelig mangfold når de ansetter.

Det er i rekrutteringsprosessen arbeidsgivere har muligheten til å hente inn ny arbeidskraft. Det å velge mangfold betyr ikke at man må velge bort andre viktige kvalifikasjoner hos jobb-kandidater. Mangfold er ikke enten eller. Det er både og. Etter vår mening er mangfold en unik investering i grobunn for brytning av nye ideer, innovasjon og tilleggskompetanse som igjen resulterer i lønnsomhet.

MANGFOLD SOM STRATEGI

JobbX har selv valgt å bruke mangfold som en strategi i avdelingens virksomhet. For JobbX er mangfold nøkkelen til suksess. Når vi ser på mangfold, ser vi på hele personen. Dette innebærer at vi ser på kompetansen som er opparbeidet gjennom et helt livsløp, utdanning og de egenskapene personen besitter som menneske. Vi er hele tiden på utkikk etter noen som kan bringe inn noe nytt til JobbX, - noe vi ikke har fra før og noe som er annerledes. Dette kan være et nytt språk, en annerledes utdanning, en variert jobb-bakgrunn eller rett og slett en annen livserfaring enn oss som allerede jobber her.

Så hvorfor leter vi etter det som er annerledes? Vi tror at bærekraftig innovasjon skjer i spenningsfeltet mellom ulikhetene. For å sikre dynamikk og utvikling må vi selv være en del av prosessen. Tankegangen kan sammenlignes med en kosmopolitisk samfunnsforståelse der man er åpen for, og anerkjenner, annerledeshet. I stedet for å se på det som skiller seg ut som en konflikt, ser vi på det som et positivt bidrag.

Det å verdsette ulikhet har gitt et unikt samhold på JobbX. Tilbakemeldinger fra de ansatte går på at det er aksept av deres identitet, men at man ikke er en del av en kvote – eller det såkalte "innvandringsalibiet". Alle føler at deres individuelle bidrag passer inn i en større helhet, verdsettes og anvendes. For JobbX er de ansatte uvurderlige. Uten dem er JobbX bare et kurs. Vi har tilgang på 30 kursholdere med vidt forskjellig kompetanse, språk og referanserammer. Dette innebærer også at vi har tilgang på svært bredt spekter av kunnskap.

En annet viktig gevinst av mangfoldet blant våre ansatte, er at vi får et mye bredere nedslagsfelt og stadig når nye grupper. Vi tror dette er en av årsakene til at vi har så stor oppslutning av deltakere på våre arrangementer. Vil man ha en bærekraftig forretningsmodell er det viktig med tilfang av nye kunder. Bred rekruttering gir nykunnskap og identifiserer nye behov og kundesegmenter. Vår oppfordring er å tilnærme seg potensielle segmenter på en strategisk måte ved å ansette ekspertene, fremfor å gjette hva disse potensielle kundene kan ha behov for ut fra egen forståelseshorisont.

JOBbX: SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- JobbX ble valgt ut til å være et «best practice»-eksempel på hvordan man får minoritetsungdom over i jobb på Nordisk ministerråd sin konferanse i Stockholm i mai, og fikk blant annet presentere JobbX for de nordiske statsministrene.
- I 2013 har JobbX hatt 312 unike deltagere ved våre jobbsøkingstjenester. Av de som har anvendt metodene har 67 % fått jobb.

AVDELINGEN HAR BLANT ANNET HATT FØLGENDE AKTIVITETER:

- 18 JobbX-jobbsøkerkurs
- 43 drop-in-dager i Oslo
- 17 Drop-in-dager på Åssiden (Drammen)
- 10 eksterne JobbX-jobbsøkerkurs
- 3 veilederkurs
- 7 foredrag om JobbX-metodikk og suksesskriterier

Av Anne Gerd Grimsby Haarr, fung. leder Agenda X

Det norske hus

«ØNSKES LEID»

Antirasistisk Senter gjennomførte i 2013 en test der det ble lagt ut to konstruerte «Ønskes leid»-annonser på Finn.no. Dette var to samboerpar med samme inntekts- og utdanningsnivå, lignende interesser og samme ønskede pris. Den eneste forskjellen var at det ene samboerparet hadde norsk klingende etternavn, mens det andre hadde navn fra Midtøsten. Det første paret fikk nesten dobbelt så mange henvendelser som det andre.

Studentavisa «Under Dusken» gjorde et lignende eksperiment i Trondheim, med like stor forskjell. Dette er små tester, men vi mener at resultatet er et av mange tegn på at det finnes en omfattende etnisk diskriminering på boligmarkedet.

Norge er en stat som – uansett regjering – har en uttalt politikk om at enkeltmenneskene i landet skal ha lik tilgang på rettigheter og goder. Vi tror at de fleste utleierye er enige i dette. Likevel har vi god grunn til å tro at leietagere med utenlandsk bakgrunn blir systematisk valgt bort som leietagere. Mørketallene er store, men det finnes mange indikasjoner som gjør at det er behov for større anerkjennelse av dette problemet, og vilje til å endre det.

DISKRIMINERING

Definisjonen på diskriminering er når personer møter usaklig forskjellsbehandling basert på for eksempel etnisitet eller kjønn. Diskriminering på boligmarkedet er vanskelig å bevise. Utleieren kan ha mange grunner til å velge en leietager fremfor en annen. Det finnes få objektive kriterier for hvem som man velger som leietager eller ikke, og er ofte opp til utleierens sinnelag og magefølelse. Dermed baserer slike utvelgelsesprosesser seg på hva slags fordommer man har mot de personene man møter. Diskrimineringen blir ofte først tydelig når valgene gjøres til statistikk.

I rapporten «Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet» har Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) undersøkt selvopplevd diskriminering blant fire ulike etniske grupper i Norge. Her oppgir både grupper med somalisk og irakisk bakgrunn at de har opplevd stor grad av diskriminering på leiemarkedet.

HØYERE HUSLEIE

En annen indikasjon på etnisk diskriminering er at personer med afrikansk og asiatisk bakgrunn betaler høyere husleie enn andre. En av årsakene til dette er at de kommer lenger bak i køen på tilgang til de beste og billigste leilighetene (SSBs husleieundersøkelse 2009). NIBR har gjort en annen undersøkelse som viser at noen etniske grupperinger betaler mer husleie enn det som står i kontrakten for å få tilgang til bolig (NIBR-rapport 2009).

Det er ikke lov til å søke etter en viss etnisitet i boligannonser. Likevel ser vi en trend der utleieren krever at leietakeren skal «snakke flytende norsk eller engelsk.» Hvorfor «flytende»? Holder det ikke at man kan kommunisere? Dette virker som en metode for å velge bort personer fra visse grupper under dekke av språkproblemer.

Vi vet at økonomiske forskjeller er knyttet opp til etnisitet, noe som gjør at noen grupper stiller svakere på et allerede presset leiemarked. Vi ønsker et samfunn der ikke utseendet, hudfargen eller religionen din skal ha noe å si for tilgang til en så fundamental rettighet som et tak over hodet.

VÅR OPPFORDRING

Det er derfor nødvendig å rette en sterk oppfordring til utleiende om å tenke seg om en ekstra gang når de velger leietagere til sin bolig. Hva slags personlige kriterier velger jeg utfra, og hvorfor har jeg valgt akkurat disse kriteriene? Kanskje jeg har vært for skeptisk mot enkelte?

Neste oppfordring er til myndighetene om å ta dette problemet på alvor. Det finnes måter å avdekke mørketall på. Vi ønsker at det tas ansvar for parvis testing på boligmarkedet for å kunne påvise diskriminering.

Siste oppfordring går til de som har mistanke om å ha opplevd diskriminering på leiemarkedet. Selv om du skulle ha lite bevis, oppfordrer vi til å ta kontakt med oss. Slik kan vi veilede og gi rådgivning om hvordan man kan ta tak i situasjonen og mørketallene blir enda synligere.

RESULTAT AV TESTING AV LEIEMARKEDET

AnnONSE 1: Etnisk norske navn

Henvendelser via mail: 141

Henvendelser via telefon: 37

Henvendelser via sms: 22

Sum henvendelser: 200

AnnONSE 2: Navn med bakgrunn fra Midtøsten

Henvendelser via mail: 66

Henvendelser via telefon: 38

Henvendelser via sms: 11

Sum henvendelser: 115

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Gjennomførte en «blindtest» med parallelle annonser med henholdsvis norsk klingende navn og navn fra Midtøsten.
- Arbeidet for å rette oppmerksomhet omkring problemet gjennom flere medieoppslag og samarbeid med LDO.
- Rådgivning og bistand i konkrete saker.

Emrullah Gürsel,
rådgiver

En daglig utfordring

RÅDGIVNINGSKONTORET

Antirasistisk Senter har i mange år drevet et eget rådgivningskontor som gir råd og veiledning til innvandrere og flyktninger for å forebygge diskriminering og styrke deres sosiale mobilitet i samfunnet. Også i 2013 er vi blitt kontaktet av mange fortvilte mennesker som hadde behov hjelp.

Erfaringene våre viser at det ofte er vanskelig å dokumentere at diskriminering har funnet sted. Det er viktig for oss at de som opplever diskriminering, også opplever at det blir gjort noe for å reagere på den urettvise behandlingen de er blitt utsatt for. Gjennom å ta til motmæle får man en slags gjenopprettelse. Noen saker forfølger vi gjennom flere år for å forsøke å sikre den som er rammet oppreisning.

I andre saker har vi anbefalt heller å avstå fra å fremme en klage fordi vi anså det som mer hensiktsmessig å tilgi og gå inn i en dialog. I forbindelse med bagatellmessige saker anbefalte vi ofte å droppe saken helt. I noen saker så vi også at det som skjedde ikke kunne karakteriseres som en forskjellsbehandling. Da anså vi det også som viktig å formidle dette til våre brukere. I slike saker ga vi også råd og veiledning som kunne bidra til en løsning.

De som tar kontakt med oss blir tilbudt gratis rådgivning om hvordan de bør gå fram for å løse problemer de har. Målet med arbeidet har vært å få brukerne til å se saken fra flere synsvinkler og på denne måten å styrke deres problemløsningskompetanse for å hindre diskriminering. Fra sak til sak har vi vurdert hvilken involvering vi skal ha. I noen saker har vi vært framtrepende. I andre saker har vi stått i bakgrunnen og har hatt en støtte- og rådgiverfunksjon. Arbeid mot diskriminering er viktig for å bidra til at alle får muligheter i det norske samfunnet for å kunne realisere seg selv. Vi har også derfor arbeidet for å skape optimisme

og positive holdninger hos innvandrere og flyktninger våre og bygge opp/styrke deres tillit til det norske samfunnet.

ARBEIDSLIVET

Innvandrere og flyktninger kan eksempelvis oppleve store problemer med å skaffe seg arbeid. Dette gjelder særlig de som er nyankommet. Mange går i flere år uten jobb og utdanningsløp. Manglende nettverk, kvalifikasjoner, utdanningsbakgrunn, arbeidserfaring og språkkunnskaper, langtidsledighet, søkerens alder og manglende vilje hos arbeidsgivere er viktige parametere for å forklare problemene som arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn opplever på arbeidsmarkedet. Felles for de som henvendte seg til oss angående jobbsøking er at de hadde vært jobbsøkere lenge. De var oppgitte og frustrerte fordi de hadde prøvd å skaffe seg jobb lenge uten å lykkes. De hadde søkt mange jobber uten å få et tilbud. I de fleste tilfeller var de ikke blitt innkalt til intervju. De følte at deres kompetanse ikke ble verdsett og at de er blitt forbigått og diskriminert.

For oss har det derfor vært viktig å bevisstgjøre brukerne våre om hvordan arbeidsgivere faktisk rekrutterer sine arbeidstakere i dagens arbeidsmarked, og hva slags stillinger man må søke ut fra kvalifikasjonene man har, for slik å finne en inngangsport slik at man passerer gjennom nåløyet. Vi har derfor gjennomgått søknadene og CV-ene og kommet med innspill. Vi har også f.eks. gitt råd om hvordan de kan skaffe seg utdanning, erfaring og yrkeskompetanse eller komplettere utdanningen de har, hva slags stillinger de bør søke, hvordan de bør gå frem når de søker stillinger, hva de kan gjøre for å øke sjansene til å bli innkalt til intervju og hvordan de kan få informasjon for å kunne vurdere om de er blitt urettmessig forbigått.

Saker vi har hatt innen oppsigelse, gjaldt både personer som var blitt sagt opp og som risikerte å bli sagt opp. De hadde gjerne opplevd vanskeligheter som de hadde reagert mot. Senere hadde arbeidsgiveren brukt argumenter som f.eks. bemanningsreduksjon for å gjøre slutt på arbeidsforholdet. Årsaken var konflikt med en annen arbeidstaker på jobben, markering av uenighet overfor arbeidsgiver eller klesdrakt. Mange problemer innvandrere opplever er der fra før og rammer andre, men innvandrere blir etter vår erfaring lettere og hardere rammet. Har man f.eks. ikke fast ansettelse og kommer med kritikk av arbeidsforholdene, kan man oppleve at arbeidsgiveren ikke forlenger engasjementet.

MOBBESAKER

Et flertall av mobbesakene vi har behandlet var saker fra arbeidsplasser. Felles for disse sakene var at mye av mobbingen foregikk skjult. Når mobbeofrene tok opp saken videre i systemet, opplevde de fleste av dem at sakene ikke ble tatt på alvor. Det som også går igjen i sakene er at de som klager over mobbing og diskriminering får en mye tøffere hverdag enn det de hadde før klagen ble fremmet. Vår rolle har blant annet vært å gi de som ble utsatt for mobbingen råd og støtte slik at de ikke foretok seg noe som kunne bli brukt mot dem eller kunne gjøre saken vanskeligere å løse, og å bidra til at arbeidsgiverne tok situasjonen på alvor.

RÅDGIVNINGSKONTORET: SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Det kom inn 70 rådgivnings- og veiledningssaker og 135 informasjonssaker.
- Rådgivnings- og veiledningssakene omfattet et bredt spekter av temaer, herunder arbeidsliv, skole, boligmarkedet, sosialhjelp/trygd, barnevern, utlendingssaker, mobbing og rasistisk vold.
- De primære kategoriene for informasjonshenvendelser var knyttet til utdanning og arbeid.

Shoaib Sultan,
rådgiver med fokus
på ekstremisme

Tafatte demonstrasjoner og energiske splittelser

SVAKE ORGANISASJONER

Antirasistisk Senter har en lang historie med kartlegging av og arbeid mot høyreekstreme grupper og miljøer. Etter terrorangrepene 22. juli 2011 har vi igjen styrket dette arbeidet, spesielt ved hjelp av økonomisk bistand fra 14 LO-forbund.

Ulike ekstremistiske bevegelser har i liten grad greid å samle støtte i Norge, og har vedvarende vært preget av mye strid og intern krangling. Denne trenden fortsatte i 2013 både blant islamhatende ekstremister, og til en viss grad også i de ekstreme muslimske gruppene. Til tross for en rekke demonstrasjoner og markeringer har grupper som Norwegian Defence League (NDL) mer eller mindre gått i oppløsning. Vi ser at de sentrale personene i disse gruppene fortsatt er aktive, men er enten rotløse enkeltindivider eller forsøker å komme med i politiske partier eller i andre grupperinger. Mange av disse er medlemmer i partiet Demokratene i Norge.

Noe avskalling har det vært fra den mer etablerte Stopp Islamiseringen av Norge (SIAN) også, men her ser vi samtidig tegn på noe vekst i medlemsmassen. En ny leder, Stig Andresen, har tatt over i 2014 etter at den tidligere lederen i SIAN, Arne Tumyr, varslet i 2013 at han ville trekke seg etter mange års innsats.

Nazistiske grupperinger har i liten grad hatt noe grunnlag for vekst i Norge, men vi ser gjennom 2013 forsøk fra disse på å kuppe ulike lokale aktiviteter, med klistring av løpesedler og klistremerker som viktigste aktivitet. Voldspotensialet og kapasiteten til disse gruppene er dog viktig å ikke undervurdere, og vi ser med bekymring at grupperinger som Vigrid har et tilsig av nye medlemmer. Det er viktig å poengtere at det er snakk om små tall. Selv et lite antall nynazister kan imidlertid medføre en risiko for voldelige hendelser. Et alvorlig eksempel var knivangrepet på en 16 år gammel antirasist utenfor Blitzhuset i september 2013.

ENKELTPERSONER MED EKSTREME ANSKUelser

Etter vår vurdering er den primære risikoen hva gjelder høyreekstreme ikke de organiserte miljøene, som fremstår som svake, men snarere enkeltpersoner med ekstreme anskuelser. Mengden av både frykt og hat rettet mot utsatte minoriteter ikke minst på nett, spesielt mot muslimer og jøder, er foruroligende. Så lenge høyreekstremt tankegods har en viss utbredelse, vil det som et utgangspunkt alltid medføre en risiko for vold. Angrepet på lederen for Ungdom mot rasisme utenfor hennes hjem våren 2013 var et oppsiktsvekkende angrep på en antirasistisk organisasjon etter 22. juli. Gjerningsmennene er stadig på frifot, og lederen for Ungdom mot rasisme går med voldsalarm fordi politiet regner trusselen som høy.

UVENTET STØTTE TIL «FJORDMAN»

En uventet hendelse i 2013 var da den høyreekstreme, muslimfiendtlige og rasistiske hatbloggeren Peder Are Nøstvold Jensen («Fjordman») fikk økonomisk støtte fra Fritt Ord for å skrive en bok om Breiviksaken. Jensen ble kjent spesielt fordi han var Breiviks ideologiske hovedinspirator. Antirasistisk Senter fant det problematisk at man slik ga et bidrag til Jensens arbeid for å etablere seg som en stemme med legitimitet i offentligheten. Jensen har ytringsfrihet som alle andre, men ytringsfriheten innebærer ikke et krav på at samfunnet skal hjelpe ham fram.

MUSLIMSKE EKSTREMISTER

Antirasistisk Senter følger også med på muslimske ekstremister. Det muslimske ekstremistiske miljøet i og rundt Profetens Ummah har etter en rekke kritiske reportasjer og artikler i mediene vært ganske svekket. Det norske miljøet har også vært svekket fordi en rekke sentrale personer har dratt til utlandet, herunder Syria. Det er grunn til å følge med når disse vender tilbake til Norge. Aktivitetsnivået i Norge har vært lavt også etter at flere mer eller mindre fordekte trusler førte til politisak for den tidligere lederen i gruppen.

Høyreekstreme grupper og miljøer utgjør i dag en trussel mot mange europeeres trygghet på tvers av kontinentet. I oktober 2013 arrangerte vi en todagerskonferanse om høyreekstremisme i Europa på Litteraturhuset i Oslo, med innledere fra et bredt spekter av aktuelle land. Konferansen var støttet av Utenriksdepartementet. Formålet var både å bidra til et bredt faggrunnlag med førstehåndskilder, og en debatt om effektive motstrategier. I 2013 jobbet vi også sammen med Politihøgskolen i Oslo med både planleggingen og gjennomføringen av et nasjonalt seminar om høyreekstremisme.

Antirasistisk Senter arbeider bredt for å kartlegge ekstremisme i Norge. Dette utgjør grunnlaget både for vårt informasjonsarbeid overfor allmennheten generelt og særlig berørte institusjoner spesielt, og konkret samarbeid med aktuelle institusjoner for å motvirke ekstremisme. Vi går i noen tilfeller også aktivt inn i konkrete situasjoner knyttet til ekstremisme, eksempelvis innen skolen.

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Aktiv kartlegging av ulike ekstreme miljøer.
- Informasjonsspredning og løpende bidrag til den offentlige debatten.
- Bredt samarbeid med aktuelle institusjoner.
- Deltagelse internasjonalt, i 2013 blant annet på konferanser i Stockholm og St. Petersburg.
- Arbeid med rapport om ekstremisme i Norge som publiseres i 2014.

Rune Berglund Steen, leder

Norsk asylpolitikk på tiltalebenken

EN POLITIKK I INNSTRAMNINGENES TEGN

Norsk asylpolitikk har de siste ti årene stått i innstramningenes tegn. Samarbeidsavtalen mellom Høyre, FrP, Venstre og KrF høsten 2013 inneholdt flere positive endringer, men også alvorlige innstramninger. Et av flere punkter Antirasistisk Senter har reagert på i offentligheten, er planen om økt bruk av frihetsberøvelse. For oss er det et utgangspunkt at Norge generelt har en moderat tilnærming til bruk av frihetsberøvelse overfor norske borgere. En overdreven iver til å fengsle mennesker på flukt spesielt, kan dermed raskt fremstå som diskriminerende.

For oss har det vært viktig å ha fokus på noen av de mest utsatte gruppene. I 2013 omfattet dette ikke minst lengeværende barn. Vi fortsatte også samarbeidet med den såkalte Pales-tinerleiren, de avviste palestinske asylsøkerne som i perioden mai 2011 - september 2012 levde utendørs i en provisorisk leir ved Kulturkirken Jakob i Oslo sentrum i en stille protest mot en dramatisk innstramning for asylsøkere fra de palestinske områdene.

I mai 2013 arrangerte vi et omfattende tribunal over norsk asylpolitikk. Tiltalepunktene oppsummerer vesentlige deler av Antirasistisk Senter's bekymring i asylpolitikken:

Tiltalepunkt 1: Det er alvorlige mangler ved asylsøkeres rettssikkerhet innenfor dagens norske asylsystem.

Tiltalepunkt 2: Mange asylsøkere som ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har krav på beskyttelse eller opphold av humanitære grunner, har de siste årene fått avslag av norske myndigheter.

Tiltalepunkt 3: Norge har flere ganger de siste årene tvangsreturnert asylsøkere til forfølgelse i hjemlandet.

Tiltalepunkt 4: Asylsøkende barn får regelmessig en behandling i strid med hensynet til barnets beste.

Tiltalepunkt 5: Papirløse blir systematisk nektet behandling for alvorlige helseproblemer.

Vi førte omfattende bevis for påstandene, blant annet gjennom et stort antall vitner. Et viktig utgangspunkt var å gi asylsøkere selv en plattform for å dele sine erfaringer.

En jury bestående av tidl. førstelagmann ved Borgarting lagmannsrett Nils Erik Lie, tidl. høyesterettsdommer Ketil Lund, jussprofessor Ståle Eskeland, advokat Cecilie Schjatvet, seniorrådgiver i Den norske Helsingforskomité Ole Benny Lilleås og asylsøkerne Babak Majed (Iran) og Khalid Abuwarda (de palestinske områdene) fant norske myndigheter skyldig på alle tiltalepunktene. Regjeringen hadde takket nei til å delta.

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Klassesøksmål for etiopiske asylsøkere i samarbeid med NOAS og advokat Cecilie Schjatvet.
- Kom nærmere! Kampanje og arrangement hvor asylsøkernes historier sto i sentrum.
- Tribunal over norsk asylpolitikk på Litteraturhuset i Oslo.
- Konferanse om palestinske asylsøkere på Litteraturhuset i Oslo.
- Løpende deltagelse i den offentlige debatten, blant annet med fokus på den nye regjeringens plan om økt bruk av frihetsberøvelse av asylsøkere og situasjonen for lengeværende barn.
- Foredrag om asylpolitikk i ulike deler av landet.

Anne Marie Mollén,
rådgiver

Økende ekstremisme

FNS RASEDISKRIMINERINGSKOMITÉ

Antirasistisk Senter har i mange år hatt et fokus både på internasjonale prosesser og internasjonalt samarbeid. Vi har ikke minst prioritert å få fram minoritetenes egne erfaringer i forbindelse med norske myndigheters regelmessige rapportering til FNs rasediskrimineringskomité om oppfølgingen av FNs rasediskrimineringskonvensjon. I 2013 koordinerte vi arbeidet med en skyggerapport på vegne av et bredt sivilsamfunn fram mot komiteens behandling av Norge i 2015, med økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet.

Vi har også løpende kontakt og samarbeid med aktuelle internasjonale organisasjoner. En av organisasjonene vi prioriterte i 2013 var European Grassroots Antiracist Movement (EGAM), som har fokus på aktuelle begivenheter og utfordringer ikke minst knyttet til framveksten av høyreekstreme bevegelser i ulike europeiske land.

UROVEKKENDE UTVIKLING

De siste årene har vi sett et økende hat mot forskjellige folkegrupper i Europa, noe som har medført at Antirasistisk Senter har styrket vårt internasjonale arbeid noe, samtidig som vårt soleklare hovedfokus forblir Norge. I Vest-Europa retter det seg spesielt mot muslimer i form av "islamofobi" eller "muslimhat", og har manifestert seg ved at islamfiendtlige partier har fått økt tilslutning i flere land. Generelt er fremmedfrykten tydelig gjennom hatefulle ytringer og diskriminerende politikk mot asylsøkere. I Øst-Europa er antisemittisme utbredt. Over hele Europa er romfolket særlig utsatt for rasisme, og blir i noen land regelrett forfulgt.

Fremmedfiendtlige partier og grupperinger er på fremmarsj i Europa. Det er en reell frykt for at høyreradikale partier kan gjøre et godt valg i EUs Parlamentvalg i mai 2014, og dermed få større innflytelse på europeisk politikk og lovverk. Utviklingen i Norge kan ikke ses uten et bredere blikk på den europeiske utviklingen. Av den grunn, så vel som i solidaritet med de

som kjemper mot hat og rasisme i andre land, har Antirasistisk Senter besluttet å støtte opp om flere prosjekter i Europa gjennom EØS-midlene. Vi ønsker spesielt å delta i prosjekter der både økonomien og samfunnet gjør det vanskelig for organisasjoner å få gjennomslag. Dette gir samtidig et viktig bidrag til vår egen kompetanse.

HELLAS

I et kriserammet Hellas ser vi en situasjon der høy arbeidsledighet og sosial uro har bidratt til et økende antall rasistiske overfall, samt en normalisering av hatefulle ytringer i offentligheten. Det høyreekstreme partiet Gyllent Daggry har vært en sentral pådriver for denne trenden. Samtidig finnes det ikke noe statlig apparat til å straffeforfølge hatkriminalitet. Det er også et manglende fokus på problemet blant befolkningen generelt, og mange mangler kunnskap om hva hatkriminalitet er og hva en som offer kan gjøre. Antirasistisk Senter innledet derfor i 2013 et samarbeid med Greek Forum for Migrants med fokus på utvikling av et prosjekt for å øke kunnskap om og rapportering av hatkriminalitet, og har søkt midler om dette. Målet er et økt fokus på hatkriminalitet i den greske befolkningen generelt, og spesielt å få gjennomslag for en egen lov mot hatkriminalitet og hatefulle ytringer.

TSJEKKIA

I Tsjekia er romfolket ofre for mye rasisme fra befolkningen generelt, fra en del politikere og fra høyreekstreme og nynazistiske grupper. Nesten ukentlig samles høyreekstremister i landet for å demonstrere mot romfolket. De ofte voldelige demonstrasjonene finner dessverre en del støtte i lokalbefolkningen, som ser på romfolket som en trussel. Ved flere anledninger har boliger for roma blitt angrepet. Demonstrasjonene ender gjerne med åpne gatekamper mellom politiet og nynazistene. Så langt har politiet klart å stoppe demonstrasjonene før de når romfolket, men det har vært nære på ved flere anledninger.

Organisasjonen Konexe i Tsjekia jobber aktivt med å stoppe de høyreekstreme demonstrasjonene og beskytte romfolket fra angrep. Gjennom å booke egne plasser i byen der demonstrasjonen skal foregå, fungerer de som et levende skjold. De verner om romfolket, og spesielt barna, ved å organisere egne aktiviteter for dem, slik at de ikke skal se opptøyene. Antirasistisk Senter innledet i 2013 et samarbeid med Konexe om å utvikle et prosjekt som skal jobbe for å beskytte romfolket i Tsjekia.

LITAUEN

I Litauen påbegynte Antirasistisk Senter i 2013 et prosjekt med the Lithuanian Centre for Human Rights. Prosjektet heter "My Rights-Active Participation" og skal styrke the Lithuanian Centre for Human Rights sin kunnskap om hatefulle ytringer og medieovervåking. Målet med prosjektet er å styrke arbeidet mot hatefulle ytringer og øke interkulturell dialog mellom forskjellige minoritetsgrupper i Litauen.

SENTRALE AKTIVITETER I 2013:

- Koordinering av en bred skyggerapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD) og organisering av konferanse om arbeidet med rapporteringen for aktuelle norske organisasjoner.
- Utvikling av prosjekt i samarbeid med organisasjoner i Hellas, Tsjekia og Litauen, med fokus på kamp mot hatefulle ytringer, hatvold og høyreekstremisme.
- Samarbeid med internasjonale organisasjoner, som European Grassroots Antiracist Movement (EGAM).
- Informasjonsspredning til det norske samfunnet om utviklingen i Europa.

Ansatte

Antirasistisk Senters sekretariat er inndelt i fire avdelinger. Se nedenfor de ansatte i de ulike avdelingene i 2013.

FAGPOLITISK AVDELING:

- Kari Helene Partapuoli, daglig leder til 5. juni
- Rune Berglund Steen, daglig leder fra 6. juni
- Mari Linløkken, nestleder (i permisjon fra juni)
- Ervin Kohn, fung. nestleder (fra oktober)
- Shoaib Sultan, rådgiver med fokus på ekstremisme
- Anne Marie Mollén, rådgiver
- Fida Jeries Baarli, sekretær
- Kinsi Ahmed Hashi, miljøarbeider

AGENDA X

- Vivian Brattsti Sørensen, leder (i permisjon)
- Anne Gerd Grimsby Haarr, fung. leder
- Eivind Kvitvik, lydtekniker
- Felipe Orellana, prosjektkoordinator
- Arman Surizehi, kulturansvarlig
- Thomas I. M. Prestø, rådgiver ungdomsarbeid og opplevd rasisme
- Jonathan Orellana, prosjektmedarbeider
- Lou Castro, prosjektmedarbeider
- Fatima Abbas, praktikant

JOBBX

- Mona Mauseth Evensen, leder (i permisjon)
- Karen Aarhus, fung. leder
- Lene Bore, rådgiver
- Hafsa Maqbul, kursansvarlig

I tillegg kommer ca. 30 veiledere/kursholdere som arbeider på timebasis.

RÅDGIVNINGSKONTORET

- Emrullah Gürsel, rådgiver

Styret

Antirasistisk Senter's styre besto i 2013 av:

- Martha Rubiano Skretteberg, styreleder
- Emrullah Gürsel, nestleder
- Fida Jeries Baarli, ansattes representant
- Mona Mausest Evensen, vara for ansattes representant
- Ali Esbati
- Bushra Ishaq
- Hanne Løvstad
- Sunil Lona

Om Antirasistisk Senter

Antirasistisk Senter er et uavhengig senter som arbeider for å bekjempe rasisme og diskriminering i Norge. Antirasistisk Senter visjon er et kulturelt mangfoldig og sosialt rettferdig samfunn. Antirasistisk Senter består av en fagpolitisk ledelse og tre avdelinger.

Den fagpolitisk ledelsen er aktive deltakere i den offentlige debatten. Ledelsen administrerer hele Senteret, driver holdningsskapende arbeid, utfører dokumentasjons- og informasjonsarbeid, holder foredrag og produserer informasjonsmateriell til myndigheter, skoler og andre. Ledelsen har et bredt kontaktnettverk blant organisasjoner og offentlige myndigheter - lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

JobbX har siden 2004 tilbudt gratis jobbsøkningsaktiviteter til ungdom. JobbX er et karrieresenter med spisskompetanse på ungdom og mangfold som bidrar til økt overgang fra ungdomsliv til arbeidsliv. Avdelingen forebygger ungdomsledighet før den inntreffer og skaper bidragsyttere til lokalsamfunnet.

Agenda X er et ressurscenter for flerkulturell ungdom. Agenda X jobber for at ungdom skal ha innflytelse på egne liv, og det er ungdommen som planlegger og bestemmer aktivitetene. Agenda X har bl.a. jente- og guttegrupper, arrangerer sommerleir, har et lydstudio og holder skriveverksteder.

Rådgivningskontoret tar imot henvendelser fra enkeltpersoner med minoritetsbakgrunn som trenger hjelp mot diskriminering på rasistisk grunnlag.